

Tavase-hankkeen vaikutukset

Eduskunnan puhemiehelle

Tampereen ja Valkeakosken seudun tekopohjavesihanke käynnistyi vuonna 1993 yleissuunnitelmalla. Vuonna 2002 perustettiin Tavase Oy, jonka osakkaina ovat Akaan, Kangasalan, Lempäälän, Tampereen, Valkeakosken ja Vesilahden kunnat. Yhtiön tarkoituksena on rakentaa Kangasalan ja Pälkäneen harjualueelle (Vehoniemi-Isokangas) tekopohjavesilaitos sekä hankkia tarvittava raakavesi, valmistaa tekopohjavesi ja myydä se osakaskunnille. Osakaskunnat puolestaan vastaavat siirtolinjojen rakentamisesta ja tekopohjaveden jälkikäsittelystä.

Hanke on viivästynyt huomattavasti alkuperäisistä suunnitelmista. Kun yhtiö perustettiin, niin laitoksen arvioitiin valmistuvan vuonna 2008. Nyt Tavase Oy arvioi laitoksen valmistuvan vasta vuonna 2016. Pitkittyminen ja epätietoisuus ovat aiheuttaneet epävarmuutta sekä taloudellisia menetyksiä alueen asukkaille, yrityksille, maanomistajille ja Pälkäneen kunnalle. Lisäksi osakaskuntien omien pintavesilaitosten uudistustöitä on laiminlyöty tekopohjavesilaitoksen mahdollista valmistumista odottaessa.

Tavase Oy:n viimeisimpien suunnitelmien mukaan imeytys- ja kaivoalueita sijoitettaisiin aivan Pälkäneen kunnan keskustan tuntumaan asemakaava-alueelle, mikä estäisi kaavoituksen ja kunnan laajentumisen perustelluimpaan ja jopa ainoaan mahdolliseen kasvusuuntaan. Hanke vaarantaisi toteutuessaan myös ne suojelulliset perusteet, joiden vuoksi luonto-olosuhteiltaan ainutlaatuinen Keiniänrannan tervaleppäkorpi on otettu Natura 2000 -verkostoon. Kangasalan puolella lähes koko laitos on suunniteltu Keisarinharjun-Vehoniemenharjun Natura 2000 -alueelle.

Suunnitellut koimeytykset vaarantavat Kangasalan kunnan Raikun vedenkäsittelylaitoksen käyttämän pohjaveden laadun. Valmistuessaan laitos vaikuttaisi myös Pälkäneen pohjavesiin ja vesihuoltoon. Hallitusohjelmassa hallitus on sitoutunut pohjavesien suojeluun ja parempaan riskienhallintaan.

Tekopohjavesilaitos kuluttaisi sähköä ainakin 50 % enemmän kuin pintavesilaitokset. Tämä on ristiriidassa Suomen ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa. Veden laadun, kustannuksien, ympäristön ja riskien kannalta pintavesilaitosten kehittäminen olisi parempi vaihtoehto osakaskuntien vesihuollon turvaamiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, ettei Tavase Oy:n toiminta Pälkäneen alueella estä kunnan omia kaavoitustarpeita ja kehittämistä, miten taataan, ettei arvokkaita Natura-alueita vaurioiteta, miten varmistetaan, ettei Pälkäneen ja Kangasalan harjualueen pohjavesiä vaaranneta perusteiltaan kyseenalaisella tekopohjavesilaitoksella ja miten varmistetaan, ettei kuntien omistama yhtiö toimi ristiriidassa Suomen ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa?

Helsingissä 26 päivänä elokuuta 2011

Pauli Kiuru /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pauli Kiurun /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 60/2011 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä, ettei Tavase Oy:n toiminta Pälkäneen alueella estä kunnan omia kaavoitustarpeita ja kehittämistä, miten taataan, ettei arvokkaita Natura-alueita vaurioiteta, miten varmistetaan, ettei Pälkäneen ja Kangasalan harjualueen pohjavesiä vaaranneta perusteiltaan kyseenalaisella tekopohjavesilaitoksella ja miten varmistetaan, ettei kuntien omistama yhtiö toimi ristiriidassa Suomen ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät muun muassa, että alueidenkäytössä otetaan huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet sekä turvataan alueidenkäytön suunnittelussa terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja taajamien alueellisten vesihuoltoratkaisujen toteuttamismahdollisuus. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on edistettävä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Maakuntakaavoituksessa huomioidaan valtakunnalliset tavoitteet ja sovitetaan ne yhteen paikallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Kaavojen tulee aina perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Lisäksi kaavan laatimisen yhteydessä tulee selvittää sen ympäristövaikutukset. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota myös vesivarojen kestäväan käyttöön. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Vuonna 2007 vahvistetussa Pirkanmaan maakuntakaavassa on osoitettu teknisen huollon kehittämisen kohdealuemerkinnällä Tampereen kaupunkiseudun ja Valkeakosken seudun vedenhankintaan soveltuva tärkeä pohjaveden muodostumisalue. Merkintä on kehittämisperiaatemarkintä, eikä sillä osoiteta aluetta tekopohjavesialueeksi, eikä oteta kantaa mahdollisen vedenhankinnan toteuttamistapaan, vaan se ratkaistaan yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupamenettelyiden sekä niiden yhteydessä tehtävien tarkempien selvitysten perusteella.

Kehittämisperiaatemarkintä on kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäinen ja osoittaa muussa suunnittelussa huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Kyseisen pohjaveden muodostumisalueen sisälle on maakuntakaavassa osoitettu kokonaan tai osittain muun muassa luonnonsuojelualueita ja virkistysalue, arvokas maisema-alue, vedenhankinnan kannalta tärkeä pohjavesialue sekä Natura 2000 -alue, johon liittyy alueen suojelun perusteena olevien luonnonarvojen turvaamista koskeva suunnittelumääräys. Tällä Vehoniemen-Isokankaan harjualueella on siten muun muassa maisemaan ja luontoon liittyviä arvoja, jotka on otettava huomioon alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla pohjaveden muodostumisaluetta koskevasta maakuntakaavamerkinnästä riippumatta.

Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Pälkäneen kunnan keskustaajamassa on voimassa yleis- ja asemakaavoja, joiden perusteella ratkaistaan alueen yksityiskohtainen rakentaminen. Maakuntakaavassa kunnan keskustaajamaan osoitetut keskustatoimintojen ja taajamatoimintojen alueet sekä työpaikka-alueet ovat kokonaan maakuntakaavan pohjaveden muodostumisalueen ulkopuolella. Kankaanmaan teollisuusalue on osoitettu maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi.

Vaikka kunnat laativat ja hyväksyvät yleiskaavat ja asemakaavat alueilleen, on niiden otettava kaavoissa huomioon alueidenkäytön suunnitteluun vaikuttava lainsäädäntö ja maakuntakaavan ohjausvaikutus. Pälkäneen kunta päättää itse kaavoitustarpeistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. Vehoniemen-Isokankaan harjualueen kaavoittamisessa ja kehittämisessä reunaehtoja asettavat ennen kaikkea alueen maisemaan ja luontoon liittyvät arvot.

Suomessa pohjavettä käytetään vesilaitosten raakavetenä, koska se on pääsääntöisesti laadultaan parempaa ja paremmin suojassa likaantumiselta kuin pintavesi. Pohjavettä voidaan parhaassa tapauksessa pienillä laitoksilla käyttää sellaisenaan talousvetenä ilman vedenkäsittelyä. Vesilaitosten jakamasta talousvedestä noin 60 % on pohjavettä, josta noin 11 % oli tekopohjavettä.

Merkittävä pohjavedenotto ja veden maahan johtaminen tekopohjaveden muodostamista varten vaativat vesilain mukaisen luvan, jonka myöntää aluehallintovirasto. Vesilain mukaisessa lupaharkinnassa arvioidaan tehtyjen selvitysten perusteella hankkeen vaikutuksia alueen veden saantiin ja hankkeen vaikutuksia ympäristöoloihin tai luonnonolosuhteisiin. Lupaa ei voida myöntää, jos siitä voi aiheutua ympäristönsuojelulain 8 §:n mukaisessa pohjaveden pilaamiskiellossa tarkoitettu seuraus. Lisäksi pilaamiskiellossa tarkoitettuna toimenpiteenä pidetään asetuksella erikseen kiellettyä ympäristölle ja terveydelle vaarallisten aineiden päästämistä pohjaveteen. Pohjaveden päästökiellosta on erikseen säädetty valtioneuvoston asetuksella vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista.

Vuoden 2003 syksyllä Tavase Oy jätti vesilain mukaisen lupahakemuksen Länsi-Suomen ympäristölupavirastoon (1.1.2010 alkaen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto). Hankkeen yleissuunnitelma ja ympäristövaikutusten arviointi valmistuivat keväällä vuonna 2003. Lainvoimainen lupapäätös ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä esitetyille laajoille lisätutkimuksille saatiin vuonna 2008 korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja täydentävä tutkimuslupa vuoden 2009 syksyllä Länsi-Suomen ympäristölupavirastosta. Parhaillaan on aluehallintovirastossa vireillä tutkimuslupahakemus Tavase -hankkeen Kangasalan kunnan alueelle ulottuvalle osa-alueelle.

Mikäli pohjavedenottoalue ei ole tekopohjavedenottolupaa hakevan omistuksessa, eikä alueidenkäytöstä ole muulla tavoin sovittu, on tekopohjavedenottolupaa hakevan haettava aluehallintovirastolta käyttö- tai lunastusoikeus alueisiin. Myös tekopohjaveden muodostamiseen tarvittavien imeytysaltaiden tai muiden imeytysjärjestelyjen vaatimiin alueisiin voidaan hakea käyttö- ja lunastusoikeutta aluehallintovirastolta.

Mikäli hankkeella voi olla vaikutuksia valtioneuvoston vahvistaman Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luontoarvoihin, edellytetään vesilain mukaisen lupaharkinnan pohjaksi luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen arvioinnin suorittamista. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi on tehty osalle hankkeen vaikutusalueella. Pirkanmaan ympäristökeskus on vuonna 2004 antamassaan lausunnossa todennut, että arviointi hankkeen vaikutuksista Keiniänrannan Natura-kohteen suojeluarvoihin oli kesken, koska sen suorittamiseen ei ollut riittävä tutkimustietoa. Vuonna 2010 tehdyillä maastotutkimuksilla on pyritty täydentämään havaittuja puutteita alueen tutkimustiedoissa.

Vesilain mukaisilla lupamääräyksillä varmistetaan, ettei hankkeella ole vesilain, luonnonsuojelulain tai ympäristönsuojelulain vastaisia vaikutuksia. Aluehallintovirasto ottaa lupapäätöksessään myös kantaa imeytettävän pintaveden käsittelytarpeeseen. Tarvittaessa voidaan esimerkiksi velvoittaa laitos esikäsittelemään imeytettäväksi johdettavaa pintavettä, jotta turvataan pohjaveden laadun säilyminen hyvänä. Lisäksi luvassa määrätään riittävästä toiminnan tarkkailusta.

Tavase Oy on kuntien omistama yhtiö. Suomen Kuntaliiton hallitus on vuonna 2010 hyväksynyt ilmastolinjaukset, joilla se haluaa tukea kuntia ja seutuja ilmastoon kannalta tarpeellisissa ratkaisuissa. Yksittäisessä hankkeessa toimija voi vaikuttaa omilla valinnoillaan ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen muun muassa kiinnittämällä huomiota laitteiden ja muiden teknisten ratkaisujen energiatehokkuuteen sekä huomioimalla uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2011

Ympäristöministeri Ville Niinistö